

СТАНОВИЩЕ

ОТ

доц. д-р Добрин Н. Константинов, дм

за докторската дисертация на д-р Йорданка Георгиева Узунова
на тема:

**„РАНЕН ПОСТОПЕРАТИВЕН ПЕРИОД ПРИ ДЕЦА С ЧЕРНОДРОБНА
ТРАНСПЛАНТАЦИЯ”**

Област „Здравеопазване и спорт”, шифър 7.1. „Медицина”, научна специалност
„Анестезиология и реанимация”

Значимост на темата. Изборът на тема за дисертационния труд „Ранен постоперативен период при деца с чернодробна трансплантация” е удачен и значим поради факта, че познаването на особеностите и многофакторните влияния върху състоянието на пациентите и на присадения графт е условие за адекватното поведение в периода непосредствено след трансплантацията и е от решаващо значение за крайния успех на чернодробната трансплантация при децата.

Структура. Дисертационният труд включва 129 стандартни страници. Литературният обзор обхваща 36 стр., а останалите 59 стр., съдържат пропорционално разпределените части на: цели и задачи, материал и методика, резултати, обсъждане и изводи. В изложението са включени 15 фигури и 39 таблици. Книгописът съдържа 178 литературни източника, всичките на латиница. От тях, тези, публикувани след 2010 г., съставляват 70 %. Във връзка с дисертационния труд авторката има 3 публикации в българския специализиран печат и 10 участия в конгреси и конференции у нас и 3 в чужбина. В повечето материали е първи автор.

Обзор. Литературният обзор е структуриран така, че дисертантът последователно насочва от по-обща информация (развитие на метода на чернодробна трансплантация (ЧТ), структурни и функционални особености на черния дроб) към по-конкретни и свързани с основната тема постановки. Разгледани са в подробности показания за ЧТ при децата, подходите за избор на трансплантат, хирургични техники, имунологични реакции и техният контрол. Описани са най-често срещани усложнения, поведение при тях и оценката на крайния ефект от трансплантацията. Предоставената информация е съвременна, конкретна, изчерпателна и подходяща база за компетентния личен коментар на дисертанта.

Цел и задачи. Целта на дисертационния труд е ясно формулирана: Да се анализира честотата, причините и рисковите фактори за възникване на посттрансплантационни усложнения през първите 30 дни и да се изгради модел за прогноза на риска и стратегия за последващо поведение. Д-р Узунова си поставя и четири основни задачи: 1. Да се изследва честотата и изхода на посттрансплантационните усложнения и въздействието на рисковите фактори за

възникването им; 2. Да се опише смъртността и причините, довели до летален изход; 3. Да се анализират получените резултати със статистически и математически методи; 4. Да се разработи модел за прогнозиране на риска от летален изход в ранния постоперативен период.

Материал и методи. Обект на изследване са 27 пациента под 18 годишна възраст, трансплантирани в периода от близо 11 години (м. ноември 2004 г. до м. септември 2015 г.) в един трансплантационен център. Ретроспективните данни са събрани от досиетата на всеки пациент. Индикациите за ЧТ на всички кандидати са определяни по стандартна за центъра процедура. Селекцията на донора е осъществявана по АВО кръвногрупова съвместимост. Предоперативното изследване на донорите е по утвърден протокол. Самите ЧТ са изпълнени съгласно стандартна техника. Всички пациенти са получили сходни периоперативни интензивни грижи и имunosупресивна терапия.

При обработката на клиничния материал, е ползван дискриптивен анализ на данни, включващи елементи от клиничната характеристика на пациентите. Създаден е работен протокол, съдържащ демографските показатели, индикация за ЧТ, възраст при поставяне на диагнозата, състояние на пациента преди трансплантацията, вид на донора, време на топла и студена исхемия, на ахепаталната фаза, продължителност на механична вентилация, хемотрансфузия по време на операцията, имunosупресия, лабораторни показатели в ранния постоперативен период, усложнения и изход. Въз основа на наличните данни по работния протокол и отчитайки наличието на комбинация и на качествени и на количествени параметри, при статистическата обработка авторката се насочва към създаване на логистичен статистически модел за определянето значимостта на наблюдаваните фактори и за оценяването вероятността за настъпване на усложнения при съответни техни параметри.

Резултати и обсъждане. Дисертантът използва различни демографски, клинични и лабораторни данни за детайлно групиране на пациентски групи, давайки точна картина на индивидуалното им разнообразие и същевременно ги съпоставя по литературните данни, за да обективизира в голяма степен съответствие с международния опит. Проследяването и описанието на усложненията в ранния постоперативен период позволява най-значимите от тях – инфекции и хеморагии, да бъдат изследвани подробно и да се намери корелация с публикуваните данни. Причините за смъртност и факторите допринесли за нея са оценени и класифицирани. Най-задълбочено разработената и със значимост за високото качество на настоящата разработка е частта, в която се анализира категорията „Проследявани показатели“. Тук разработеният от дисертанта логистичен статистически модел успява да оцени с обективни математически средства зависимостта между лабораторни и свързани с оперативния процес фактори и изхода за пациента в ранния постоперативен период. Определянето на предиктивна стойност за част от показателите е с потенциал за директно практическо

приложение в терапевтичния процес, с цел повишаване шанса за благоприятен изход за трансплантираните пациенти. Направени са точни изводи и обективната оценка за ограниченията в прецизността на крайните резултати, предвид относително ниския брой пациенти. Този факт и подход показва способността и зрелостта на дисертанта да анализира критично фактите и да извежда обективни изводи и обобщения. Съгласен съм и с изведените от автора приноси на настоящата разработка.

Автореферат. Предложеният Автореферат по форма и съдържание отговаря напълно на изискванията и дава ясна и пълна представа за същността на дисертационния труд.

Критични бележки. Като цяло оформлението на дисертационния труд – структурно, езиково и графично, заслужава много добра оценка. Все пак, бих отбелязал на места ненапълно оправдано изобилие на чуждици, с възможност те да бъдат заменени с български термини и известна тежест в превода на цитирани литературни данни. Графичните решения за разположението на някои от таблиците и фигурите не следва стриктно текста и това затруднява следенето им. Като цяло изборът на методологията и статистическата обработка на данните заслужава висока оценка, но работата би спечелила ако бе включен и анализ на преживяемостта („Survival analysis“), предвид относително дългия период на наблюдение на цялата група пациенти. Изказаните забележки, обаче, не намаляват качествата на дисертационния труд и личната ми положителна оценка.

В заключение на основание на изложеното по-горе, считам, че дисертационният труд отговаря напълно на всички изисквания и бих убедено препоръчал на уважаемото Научно жури да присъди на д-р Йорданка Георгиева Узунова научната и образователна степен „Доктор“.

София, 23.06.2016 г.

Подпис:

